

Αποκριάτικα Έθιμα Της Πελοποννήσου

Σε περιοχές της Πελοποννήσου, αναβιώνουν τις Απόκριες έθιμα που ζωντανεύουν τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Ταυτόχρονα, η αναβίωση των εθίμων δίνει την ευκαιρία σε κατοίκους και επισκέπτες να περάσουν όμορφες στιγμές. Κι όλα αυτά επιτυγχάνονται χάρη στις προσπάθειες συλλόγων, φορέων, αλλά και απλών πολιτών. Ειδικά οι τελευταίοι, με τη συμμετοχή τους στα δρώμενα, μπορούν να εξασφαλίσουν τη συνέχεια της παράδοσης και να την μεταβιβάσουν στις επόμενες γενιές.

Από λαογραφικής πλευράς, η περίοδος της Αποκριάς περιέχει ποικίλα έθιμα και εκδηλώσεις, μασκάρεμα, δρώμενα, αθυροστομίες, γλέντι, χορό, τραγούδι και διασκέδαση. Οι ρίζες της βρίσκονται στις εορταστικές εκδηλώσεις των Αρχαίων Ελλήνων, που πραγματοποιούνταν προς τιμήν του Διονύσου στις αρχές της άνοιξης, με σκοπό να εξασφαλίσουν μια καλή χρονιά για τους ίδιους, τα χωράφια και τα κοπάδια τους.

Ας ξεκινήσουμε από τα δικά μας. Στον Άνω Γιαλό του δήμου Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης στην Κορινθία κυριαρχεί το έθιμο της «φωτιάς», το οποίο πραγματοποιείται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι συγκεντρώνονται στις πλατείες, ανάβουν μεγάλες φωτιές και γλεντούν, μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες.

Ένα από τα έθιμα στην Πύλο ήταν το «κύλισμα της σαρακοστοκουλούρας». Αν πάει δεξιά σημαίνει πως θα είναι μια καλή χρονιά και θα πάει καλά το σπίτι, ενώ αν πάει αριστερά θα είναι κακή χρονιά και δε θα έχει πολλά γεννήματα.

Στο ορεινό χωριό Νέδουσα Μεσσηνίας, βορειοδυτικά του Ταΰγετου, την Καθαρά Δευτέρα λαμβάνει χώρα ένα αυθεντικό, αγροτικό δρώμενο, που έχει ως στόχο την καλή χρονιά. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει γνωστό και εκατοντάδες λάτρεις της παράδοσης μας συρρέουν για να το δούνε. Το αγροτικό καρναβάλι της

Νέδουσας είναι ένα είδος θεάτρου του δρόμου, το οποίο σχεδιάζεται από τον θίασο. Αυτά που κάνουν το καρναβάλι ξεχωριστό είναι οι πρωτόγονες μεταμφιέσεις, το ομαδικό μουντζούρωμα των μελών του θιάσου, ο αγερμός, όπως λέγεται μια κυκλική πομπή από σπίτι σε σπίτι, ο χορός των τράγων οι οποίοι είναι μέλη του θιάσου, η αροτρίωση που είναι μια αναπαράσταση οργώματος και σποράς, ο γάμος που προκαλεί άφθονο γέλιο, καθώς και ο φόνος του γαμπρού, η κηδεία, ο θρήνος και η ανάσταση. Όλα αυτά περιγράφονται αναλυτικά στο «Εδεσματολόγιον Πελοποννήσου».

Στη Μεθώνη Μεσσηνίας αναβιώνει η αποκριάτικη γαμήλια παράσταση «Του Κουτρούλη ο Γάμος», η οποία αναπαριστά τον αγώνα του Ιωάννη Κουτρούλη να παντρευτεί την αγαπημένη του τον 14ο αι. Όλοι οι πρωταγωνιστές είναι άντρες και ο γάμος ακολουθεί όλη την τελετουργία, όπως είναι το παραδοσιακό γλέντι την παραμονή του γάμου, η παρουσίαση και το ράντισμα των προικιών. Το μεσημέρι της Καθαράς Δευτέρας ο θίασος οργανώνει μια παράσταση με σκηνές από τη ζωή του ζευγαριού, με πειράγματα, αστεία και σατυρικούς διαλόγους, μαζί με θέματα από την επικαιρότητα που προκαλούν το γέλιο. Τέλος, γίνεται το γαμήλιο γλέντι με τραγούδι, χορό και νηστίσιμα εδέσματα. Σήμερα, που χρησιμοποιούμε τη φράση ως παροιμία, διαβάσαμε πως τονίζεται το «του Κουτρούλη» που είναι συνώνυμο με το «θορυβωδώς». Στα νεότερα χρόνια η φράση διασώθηκε χάρη στο ομώνυμο, σατιρικό, θεατρικό έργο του Αλέξανδρου Ρίζου-Ραγκαβή του 1845, με το οποίο σατιρίζει τα πολιτικά ήθη της εποχής του Όθωνα.

Σύμφωνα με το «Εδεσματολόγιον Πελοποννήσου», στην Αρκαδία, την Αχαΐα και την Ηλεία γιορτάζουν τις Απόκριες με τη μεταμφίεση σε «Μπούλες ή Μπαρμπούτες». Οι μασκαράδες φοράνε παλιά ρούχα που δεν ταιριάζουν μεταξύ τους, ακόμα και προβιές ζώων, κρεμάνε κουδούνια στη μέση και καλύπτουν το πρόσωπό τους με τσεμπέρι ή

μουντζουρώνονται. Οι παρέες γυρνάνε από σπίτι σε σπίτι χωρίς να μιλάνε για να μην αποκαλυφθούν. Οι νοικοκυραίοι προσπαθούν με τεχνάσματα να τους κάνουν να μιλήσουν. Το απόγευμα οι Μπούλες και ο κόσμος συγκεντρώνονται σε ανοιχτά μέρη και πλατείες όπου ανάβουν φωτιές. Γύρω από τις φωτιές χορεύουν, διασκεδάζουν και λένε σατυρικά αστεία.

Στη Δημητσάνα έχουν ένα πρωτότυπο δρώμενο, τον Μακαρονά. Κάθε χρόνο οι νέοι κατασκευάζουν με μεγάλη μυστικότητα το ομοίωμα του Μακαρονά. Το πρωί, ο Μακαρονάς διαπομπεύεται πάνω σε ένα γάιδαρο συνοδευόμενος από μαυροντυμένους μασκαράδες και τη γυναίκα του. Το ομοίωμα το κρεμάνε στη μέση της πλατείας και οι μασκαράδες χορεύουν και τραγουδάνε. Υπάρχει και ένα «δικαστήριο» από τους πιο ηλικιωμένους και η ετυμηγορία είναι πάντα η ίδια: να καεί στην πυρά. Παλιότερα το έθιμο αυτό γινόταν την Καθαρά Δευτέρα όμως στις μέρες μας καθιερώθηκε την Κυριακή της Τυρινής.

Αλλά φυσικά το πιο γνωστό απ' όλα είναι το Καρναβάλι της Πάτρας. Λόγω της επικοινωνίας του λιμανιού της με την γειτονική Ιταλία επηρεάστηκε από το καρναβάλι της Βενετίας. Έγινε όμως ένα ξεχωριστό δρώμενο με τη δική του φυσιογνωμία. Η παρέλαση που κάθε χρόνο θαυμάζουμε καθιερώθηκε το 1870. Νωρίτερα οι μασκαράδες διασκεδάζαν σε σπίτια, καφενεία και ταβέρνες. Το 1951 ο Δήμος Πατρέων ανέλαβε τη διοργάνωση του καρναβαλιού και έκτοτε έπαψε ο αυθόρμητος χαρακτήρας του. Το 1974 ήταν η πρώτη χρονιά που οι μασκαράδες παρέλασαν πεζή, ενώ έως τότε παρήλαυναν μόνο τα άρματα. Από τότε το καρναβάλι εξελίσσεται διαρκώς και αποτελεί κορυφαίο πολιτιστικό γεγονός.

Θα κλείσουμε το μικρό ταξίδι στα ήθη και τα έθιμα της Πελοποννήσου με το βενετσιάνικο καρναβάλι του Ναυπλίου, το οποίο λόγω της μακρόχρονης παρουσίας των Ενετών στην πόλη, συνδυάζει στοιχεία ελληνικού παραδοσιακού εορτασμού με στοιχεία από την ιταλική αυτοσχεδιαστική κωμωδία, γνωστή ως κομέντια ντελ' άρτε με τον Αρλεκίνο, την Κολομπίνα, τον Πιερότο και άλλους.

Ελπίζουμε οι πληροφορίες που σας δώσαμε να ήταν χρήσιμες.
Ευχαριστούμε για την ανάγνωση. Κατερίνα Κατσαράιου & Μαίρη
Καρσιώτη!!!

Πηγές: <https://www.thepresident.gr/>

<https://www.in.gr/>

«Εδεσματολόγιον Πελοποννήσου»

«Τα έθιμα της Δημητσάνας»